

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
7013-10

meddelad i Stockholm den 24 november 2011

KLAGANDE
Dödsboet efter AA

Ombud: BB
Assistansia AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART
Försäkringskassan
103 51 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Kammarrätten i Stockholms dom den 22 september 2010 i mål nr 3162-10,
se bilaga

SAKEN
Assistansersättning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Dödsboet efter AA yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen upphäver beslutet om återbetalning eller efterger kravet samt anför bl.a. följande. Vid tidpunkten för utbetalningen var ersättningen varken lämnad felaktigt eller med för högt belopp.

Dok.Id 112297

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

I enlighet med RÅ 2007 ref. 8 är det därför inte möjligt att återkräva ersättningen. Dödsboet kan heller inte jämföras med vare sig den ersättningsberättigade eller dess ställföreträdare och grund för återbetalning saknas därför. Lagen reglerar helt enkelt inte den situationen att den ersättningsberättigade avlider. Den ersättning som har utgått har dessutom använts till att bekosta löner för assistenterna och det finns inga medel kvar. All lön till assistenterna kommer ursprungligen från den ersättningsberättigade och det saknas därför anledning att behandla uppsägningslöner olika beroende på hur assistansen anordnats. Dödsboet har ingen möjlighet att återkräva ersättning från anordnaren eftersom det inte finns något avtalsförhållande dem emellan. Det avtal som fanns medförde heller ingen skyldighet att återbetala ersättning. Dödsboet har således inte tillgång till den utbetalda ersättningen.

Försäkringskassan bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Om en person avlider träder dödsboet in i den avlidnes ställe. Ansvaret för den avlidnes skulder övergår på dödsboet och skulderna får göras gällande i dess tillgångar. Det är därmed möjligt att återkräva ersättning av ett dödsbo. Även om AA inte skäligen borde ha insett att ett för högt belopp hade betalats ut borde hans legala ställföreträdare ha gjort det. Det ligger i sakens natur att en förtida, preliminär utbetalning görs utifrån ett antal förväntade händelser som det i efterhand kan visa sig aldrig inträffa. Det är därför inte rimligt om den avgörande tidpunkten alltid skulle knytas till när utbetalning av ersättning sker. Dödsboet har möjlighet att regressvis återkräva ersättningen från anordnaren. Möjligheten att få ersättning för uppsägningslöner tar enbart sikte på den situationen att den ersättningsberättigade själv är arbetsgivare åt sina assistenter.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser framgår av förvaltningsrättens dom. Lagen (1993:389) om assistansersättning, LASS, har upphävts men är enligt 1 kap. 3 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken tillämplig i målet. Regler om återbetalning av assistansersättning finns nu i 51 kap. 20 § och 108 kap. 2 § socialförsäkringsbalken samt om eftergift i 108 kap. 11 §.

Högsta förvaltningsdomstolen instämmer i förvaltningsrättens och kammarrättens bedömning att uppsägningslöner till assistenterna inte kan likställas med lämnad assistans. Av det följer att assistansersättning har lämnats med ett för högt belopp. Frågan är då om dödsboet kan åläggas att återbetala beloppet.

Av handlingarna framgår att assistansersättning betalades ut för AAs räkning i enlighet med de grunder som anges i 10 § LASS. Ersättning betalades ut i förväg och slutavräkning gjordes efter utgången av en tremånadersperiod. Då fastställdes den slutliga ersättningen för perioden baserat på det antal assistanstimmar som assistans faktiskt hade lämnats. Differensen mellan det preliminära beloppet och det slutliga reglerades normalt i samband med att ersättning betalades ut för en senare period. AA avled emellertid den 8 september 2008. Vid den slutavräkning som gjordes för perioden juli–september 2008 framkom att det preliminära beloppet översteg det för perioden slutligt bestämda med 122 766 kr vilket belopp återkrävdes av Försäkringskassan.

I ett system som det nu beskrivna är det i regel först när avräkningsperioden gått ut som det kan klarläggas om den på förhand utbetalda ersättningen varit för hög eller inte. Detta gäller också för det fall att den ersättningsberättigade avlidit under perioden.

Enligt 16 a § LASS är det den ersättningsberättigade som ska betala tillbaka sådan ersättning som inte har använts för köp av personlig assistans eller för kostnader för personliga assistenter. Det framstår som klart att i fall där den ersättningsberättigade avlidit övertar dödsboet ansvaret utan att detta behöver vara reglerat särskilt (jfr Lavin, Återbetalning av social ersättning, 1986, s. 91).

Om frivillig återbetalning inte sker får återbetalning beslutas enligt 16 § LASS. Detta förutsätter att den som fått ersättning eller hans ställföreträdare skäligen borde ha insett att ersättning har lämnats med ett för högt belopp. Om den som fått ersättningen avlidit under perioden får denna förutsättning i stället anses avse

Mål nr
7013-10

dödsboet när det som fallet är här gäller en återbetalning som kan sägas vara en direkt följd av hur ersättningssystemet är konstruerat.

Mot bakgrund av det anförda och då det inte har framkommit att det skulle finnas grund för eftergift ska överklagandet avslås.

Nils Dexe

Margit Knutsson

Henrik Jermsten

Anita Saldén Enérus

Erik Nymansson

Maria Lindeberg

Föredragande justitiesekreterare

Avd. II

Föredraget 2011-10-19